

Sygn. I C 372/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 czerwca 2021 r.

Sąd Okręgowy w S. I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR del. Joanna Krzyżanowska
Protokolant:	st. sekr. sąd. Beata Cichosz

po rozpoznaniu w dniu 10 czerwca 2021 r. w S.

na rozprawie

sprawy z powództwa Powiatu (...)

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z/s w G.

przy udziale interwenienta ubocznego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowo akcyjnej w C.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z/s w G. na rzecz powoda Powiatu (...) 1.476.179,11 zł (jeden milion czterysta siedemdziesiąt sześć tysięcy sto siedemdziesiąt dziewięć złotych i jedenaście groszy) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 02.08.2014 r. do dnia 31.12.2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 01.01.2016 r. do dnia zapłaty z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanej do prawa użytkowania wieczystego działki (...) objętej KW Nr (...);

2. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

3. zasądza od pozwanej na rzecz powoda 88.235 zł (osiemdziesiąt osiem tysięcy dwieście trzydzieści pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sygn akt I C 372/14

UZASADNIENIE

Powód – Powiat (...) wniósł przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością o zapłatę 1.476.554,99 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 02.08.2014 r. do dnia zapłaty z jednoczesnym ograniczeniem odpowiedzialności pozwanej do prawa użytkowania wieczystego działki nr (...), objętej KW Nr (...). Na uzasadnienie wskazał, że na mocy oświadczenia z dnia 18.04.2013 r. złożonego w formie aktu notarialnego ustanowiono na prawie użytkowania wieczystego działki nr (...) hipotekę umowną na kwotę 1.840.000 zł zabezpieczającą roszczenia powoda wynikające z umowy o współpracę z dnia 18.04.2013 r. zawartą pomiędzy powodem a V. S. sp. k. a. W dniu 20.06.2013 r. na mocy umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie zawartej pomiędzy V. S. sp. k. a a (...) Budowlaną (...) sp z o. o. pozwana nabyła m.in. prawo użytkowania wieczystego działki nr (...), objętej KW Nr (...). Pozwana

nabywając prawo użytkowania wieczystego ww działki stała się dłużnikiem rzeczowym i odpowiada za wierzytelności powódki zabezpieczone hipoteką na prawie użytkowania wieczystego. Powódka wskazała przy tym, że wierzytelności przysługujące powódce są wymagalne, a kwestia wymagalności była badana przez sąd w postępowaniach dotyczących nadania klauzul wykonalności.

Pozwana – (...) Budowlana (...) sp z o. o. wniosła o oddalenie powództwa w całości. Przyznała przy tym, że jest użytkownikiem wieczystym działki gruntu nr (...), objętej KW Nr (...), gdzie w dziale IV wpisana została hipoteka w kwocie 1.840.000 zł na rzecz powoda. Spółka podkreśliła także, że nie jest w zakresie tej wierzytelności dłużnikiem osobistym powoda, a jej odpowiedzialność może być tylko rzeczowa. W dalszej kolejności pozwana podniosła, że powód nie wykazał co do zasady ani co do wysokości dochodzonej pozvem wierzytelności. Wpis hipoteki w księdze wieczystej nie stwarza zaś domniemania istnienia zabezpieczonej w ten sposób wierzytelności. K. D. zakwestionowała jednocześnie jakoby potwierdzeniem wymagalności wierzytelności zabezpieczonych hipoteką były postanowienia sądu nadające klauzule wykonalności aktowi notarialnemu. Argumentacja pozwanej wskazywała na nieistnienie zabezpieczonej hipoteką wierzytelności gdyż hipoteka zabezpieczać miała należności wynikające z umowy o współpracę z dnia 18.04.2013 r. podczas gdy źródłem zobowiązań spółki (...) były umowa partnerska nr (...). Pozwana spółka podniosła także zarzut potrącenia wskazując, że dłużnikowi osobistemu – V. S. (...) przysługuje wierzytelność wobec powoda o zapłatę 278.024 zł wynikająca z decyzji Starosty (...) z dnia 19.09.2012 r. Spółka dodała do kwoty należności wynikającej z decyzji kwotę odsetek za okres od dnia 03.05.2013 r. do 09.12.2014 r. i złożyła oświadczenie, że w imieniu własnym potrąca tę należność z należnościami dochodzonymi w niniejszym postępowaniu.

W toku postępowania z interwencją uboczną po stronie pozwanej wystąpiła (...) sp. z o. o. Spółka (...) w C.. Spółka wniosła o oddalenie powództwa. W pierwszej kolejności interwenient wskazał, że wytoczył powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym przeciwko K. D. sp z o. o. Nadto podniósł, że umowa z dnia 18.04.2013 r. , która stanowiła podstawę wpisu hipoteki jest nieważna. Jako podstawę nieważności wskazał fakt, że umowa ta była uzupełnieniem zawartego wcześniej porozumienia, a porozumienie uległo rozwiązaniem jeszcze przed zawarciem przedmiotowej umowy. (...) sp. z o. o. (...) złożyła oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych umowy z dnia 18.04.2013 r. jako zawartej pod wpływem błędu. Kolejny argument na jaki powołała się (...) sp. z o. o. (...) dotyczył braku dostatecznie skonkretyzowanej podstawy prawnej do przekazania środków spółki na cel publiczny jakim jest budowa drogi. Nieważność zarówno umowy partnerskiej jak i porozumienia z 2013 r. miała też wynikać zdaniem interwenienta z braku kontrasygnaty skarbnika starostwa wymaganej na mocy ustawy o samorządzie gminnym.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 28.09.2012 r. Powiat (...), (...) zawarły porozumienie – umowę partnerską dotyczącą współpracy przy realizacji przedsięwzięcia pod nazwą „Przebudowa ulicy (...) wraz ze skrzyżowaniem z ulicami (...) oraz przebudowa ulicy (...) wraz ze skrzyżowaniem z ulicą (...) w C.”. Umowa uległa rozwiązaniu bez ujemnych skutków prawnych dla każdej ze stron wobec niewykonania przez (...) obowiązku z § 6 pkt 1 umowy.

(bezsporne, nadto dowód: porozumienie z dnia 28.09.2012 r. - k. 296 - 300)

Decyzją Starosty (...) z dnia 10.04.2013 r. (...) ustalono odszkodowanie od Powiatu (...) dla (...) w wysokości 278.024 zł.

(bezsporne, nadto: decyzja z dnia 10.04.2013 r. – k. 133-136)

W dniu 18.04.2013 r. (...) zawarli umowę o współpracę, w której powołano się na porozumienie – umowę partnerską z 2012 r. W § 2 wskazano, że przekazanie środków przez spółkę nastąpi na zasadach określonych w § 4 porozumienia – umowy partnerskiej. Przekazanie środków miało nastąpić w terminie 30 dni kalendarzowych od dnia przedłożenia przez Powiat wniosku o dokonanie przelewu przez Spółkę. Strony postanowiły, że kwota środków, które będą ulegały

przekazaniu przez spółkę, ulega obniżeniu o kwotę odszkodowania należnego spółce na mocy decyzji Starosty (...) z dnia 10.04.2013 r. tj. o kwotę 278.024 zł.

(bezsporne, nadto dowód: umowa o współpracę – k. 137 - 140)

W § 3 ww umowy strony ustaliły, że zabezpieczenie roszczeń Powiatu o spełnienie przez spółkę świadczeń, o których mowa w § 1 umowy nastąpi przez ustanowienie na jego rzecz hipoteki umownej do kwoty 1.840.000 zł na należącym do spółki prawie użytkowania wieczystego nieruchomości Skarbu Państwa, którą stanowi niezabudowana działka gruntu numer (...) przy ulicy (...) w C.. Aktem notarialnym z dnia 18.04.2013 r. M. S. w imieniu V. S. (...) złożył oświadczenie o ustanowieniu hipoteki na prawie użytkowania wieczystego działki gruntu numer (...) przy ulicy (...) w C. do kwoty 1.840.000 zł na zabezpieczenie roszczeń Powiatu wobec V. S. (...) wynikających z umowy o współpracę z dnia 18.04.2013 r.

(dowód: § 3 umowy o współpracę – k. 138v, treść KW, nadto kopia oświadczenia o ustanowieniu hipoteki – k. 55 - 60)

W dniu 22.07.2013 r. Powiat (...) wystosował do (...) wniosek o dokonanie przelewu kwoty 65.431,65 zł i 186.578,35 zł (łącznie 252.010 zł) w terminie 30 dni. Poinformowano jednocześnie, że po upływie 30 dni Powiat dokona potrącenia powyższych kwot z wierzytelności przysługującej (...) S.K.A. Względem Powiatu (...) z tytułu odszkodowania za przejęte użytkowanie wieczyste. Wniosek z załącznikami w postaci faktur spółka odebrała 23.07.2013 r.

(bezsporne, nadto wniosek z dowodem doręczenia i fakturami – k. 141 - 160)

Pismem z dnia 22.08.2013 r., doręczonym w tym samym dniu spółce (...), Powiat (...) dokonał potrącenia wierzytelności przysługującej spółce w kwocie 278.024 zł do kwoty 252.010 zł w związku z wierzytelnościami które przysługują Powiatowi (...) względem spółki. Powołał się przy tym na wierzytelności wymienione we wniosku o dokonanie przelewu z dnia 22.07.2013 r.

(dowód: oświadczenie o potrąceniu z 22.08.2013 r. wraz z dowodem doręczenia - k. 259 -262)

W dniu 07.08.2013 r. Powiat (...) wystosował do (...) kolejny wniosek o dokonanie przelewu kwoty 114.554,24 zł i 301.977,97 zł w terminie 30 dni. Poinformowano jednocześnie, że po upływie 30 dni Powiat dokona potrącenia kwoty 26.014 zł z wierzytelności przysługującej (...) S.K.A. Względem Powiatu (...) z tytułu odszkodowania za przejęte użytkowanie wieczyste. Wniosek z załącznikami w postaci faktur spółka odebrała 02.09.2013 r.

(bezsporne, nadto wniosek z dowodem doręczenia i fakturami – k. 161 - 176)

Pismem z dnia 02.10.2013 r., doręczonym w dniu 17.10.2013 r. spółce (...), Powiat (...) dokonał potrącenia wierzytelności przysługującej spółce w kwocie 278.024 zł do kwoty 26.014 zł w związku z wierzytelnościami które przysługują Powiatowi (...) względem spółki. Powołał się przy tym na wierzytelności wymienione we wniosku o dokonanie przelewu z dnia 07.08.2013 r.

(bezsporne, nadto dowód: oświadczenie o potrąceniu z 22.08.2013 r. wraz z dowodem doręczenia - k. 263 – 266)

W dniu 16.09.2013 r. Powiat (...) wystosował do (...) wniosek o dokonanie przelewu kwoty 125.726,98 zł i 23.790,06 zł w terminie 30 dni. Wniosek z załącznikami w postaci faktur spółka odebrała 30.09.2013 r.

(bezsporne, nadto wniosek z dowodem doręczenia i fakturami – k. 176-194)

W dniu 11.10.2013 r. Powiat (...) wystosował do (...) wniosek o dokonanie przelewu kwoty 185.064,83 zł i 106.505,72 zł w terminie 30 dni. Wniosek z załącznikami w postaci faktur spółka odebrała 28.10.2013 r.

(bezsporne, nadto wniosek z dowodem doręczenia i fakturami – k. 195 - 208)

W dniu 18.11.2013 r. Powiat (...) wystosował do (...) wniosek o dokonanie przelewu kwoty 202.103,35 zł, 100.033,27 zł i 1.117,55 zł w terminie 30 dni. Wniosek z załącznikami w postaci faktur spółka odebrała 03.12.2013 r.

(bezsporne, nadto wniosek z dowodem doręczenia i fakturami – k. 209- 228)

W dniu 20.12.2013 r. Powiat (...) wystosował do (...) wniosek o dokonanie przelewu kwoty 207.118,95 zł, 13.883,04 zł i 120.317,15 zł w terminie 30 dni. Wniosek z załącznikami w postaci faktur spółka odebrała 07.01.2014 r.

(bezsporne, nadto wniosek z dowodem doręczenia i fakturami – k. 229 - 250)

Spółka (...) sp. z o. o. (...) nie kwestionowała żadnej z faktur ani dokonanych na ich podstawie rozliczeń.

Pismem z dnia 10.04.2014 r. (...) S. K. A. W C. złożyła Powiatowi S. oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. W uzasadnieniu spółka wskazała, że wg niej strony zawierając umowę o współpracy działały w mylnym przekonaniu, że Porozumienie – Umowa Partnerska z dnia 28.09.2012 r. nie uległa rozwiązaniu.

(dowód: pismo Spółki – k. 304, pismo Powiatu (...) – k. 307)

Na dzień wniesienia pozwu użytkownikiem wieczystym nieruchomości w postaci działki (...) objętej KW Nr (...) była (...) Budowlana (...) sp z o. o. na mocy umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie z dnia 20.06.2013 r.

(bezsporne, nadto treść Księgi Wieczystej Nr (...))

Powództwo V. sp z o. o. (...) przeciwko (...) Budowlanej (...) sp z o. o. o uzgodnienie treści księgi wieczystej Nr (...) z rzeczywistym stanem prawnym zostało prawomocnie oddalone.

(dowód: wyrok Sądu Rejonowego w S.z dnia 01.03.2018 r. w sprawie (...) – k. 695-708, wyrok Sądu Okręgowego w G.z dnia 17.10.2018 r. – k. 709 – 724)

(...) Budowlana (...) sp z o. o. została podzielona przez przeniesienie części majątku spółki dzielonej na nowo zawiązaną spółkę – (...) sp z o. o. w G.. Nieruchomość objęta KW Nr (...) weszła do majątku (...) sp z o. o. w G..

(dowód: treść KW Nr (...), treść KRS spółki (...) sp z o. o.)

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części.

Pomiędzy stronami było bezsporne, że istniała formalna podstawa żądania. Pozwana spółka w chwili wytoczenia powództwa była użytkownikiem wieczystym nieruchomości, na której ustanowiono hipotekę zabezpieczającą roszczenia powoda.

Pozwany kwestionował natomiast istnienie samego roszczenia. Argumentował, że hipotekę wpisano na zabezpieczenie wierzytelności wynikających z umowy o współpracy z dnia 18.04.2013 r., podczas gdy w treści tej umowy znajdowały się odwołania do umowy partnerskiej z 2012 r. Wg pozwanego – z tego powodu nie można uznać, by umowa o współpracy była źródłem roszczeń powoda.

Wnioski te nie mają żadnego uzasadnienia. Jedną z najważniejszych zasad prawa zobowiązań – zasada swobody umów pozwala bowiem konstruować umowy w każdy, dowolny sposób, o ile tylko nie jest to zabronione. Strony mogą więc w umowie zawrzeć szczegółowe reguły rozliczeń, ale mogą także odwołać się do treści aktów prawnych, opracowań, innych umów – obowiązujących lub nie, a nawet zawieranych przez całkowicie inne podmioty. Brak jest przepisu, który zabraniałby stronom odwoływania się w umowie do innych kontraktów. Określenie w treści hipoteki, że zabezpiecza roszczenia Powiatu wynikające z umowy z dnia 18.04.2013 r. oznacza, że w tej umowie należy szukać uregulowań,

odesłań i zasad mówiących o rozliczeniach stron, a jeżeli umowa ta odsyła do innych kontraktów – zapisy te stają się elementem tej umowy. Całkowicie niezrozumiałe jest twierdzenie, że odwołanie się w umowie do innej powoduje, że roszczenia z tej pierwszej stają się nieistniejące.

Za nietrafne sąd uznał również argumenty oparte na § 4 umowy o współpracę, gdzie wskazano, do kiedy Powiat będzie uprawniony do wystąpienia z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności oświadczeniu spółki o poddaniu się egzekucji. Już po złożeniu odpowiedzi na pozew, w toku niniejszego postępowania (05.04.2017 r.) zapadł bowiem wyrok Sądu Apelacyjnego w G. (...) Sądu Okręgowego w G.) w sprawie pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci aktu notarialnego z dnia 18.04.2013 r. zawierającego umowę o współpracę, opatrzonego klauzulami wykonalności przez sąd. Jak jednak zaznaczył Sąd Apelacyjny – orzeczenie to nie przesądza o nieistnieniu zobowiązania wynikającego z przedmiotowego aktu notarialnego, lecz jedynie pozbawia wierzyciela osobistego możliwości przeprowadzenia egzekucji wprost z tego aktu na podstawie art. 777 § 1 pkt 5 kpc. Pozwala to również pominąć argumentację pozwanej dotyczącą nieważności poddania się przez spółkę rygorowi egzekucji, gdyż nawet bezskuteczność tego zapisu nie wpływa na ważność całej umowy.

Całkowicie bezprzedmiotowy był od samego początku zarzut potrącenia należności dochodzonych w niniejszej sprawie przez Powiat z należnościami V. S. (...) wynikającymi z decyzji Starosty (...) z dnia 10.04.2013 r. Przede wszystkim – potrącenie to zostało dokonane przez powoda i uwzględnione w wyliczeniu żądania pozwu, toteż nie znajdowało żadnego uzasadnienia dokonywanie tego potrącenia po raz drugi. Skuteczność dokonanego przez Powiat (...) potrącenia została przesądzona prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia w sprawie (...), w której pozbawiono wykonalności w całości tytuł wykonawczy w postaci tejże decyzji opatrzonej klauzulą wykonalności.

Należy przy tym podkreślić, że uszło uwagi pozwanego rozróżnienie materialnoprawnej czynności potrącenia od zarzutu potrącenia. O ile rzeczywiście dłużnik rzeczowy może podnosić zarzuty przysługujące dłużnikowi osobistemu, o tyle brak jest w przepisach prawa możliwości dokonania potrącenia, czyli złożenia oświadczenia woli o potrąceniu należności osób trzecich. Zgodnie bowiem z treścią art. 498 § 1 kc gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, **każda z nich** może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony (...). Nie ulega wątpliwości, że potrącenia mogą dokonać tylko strony opisanych stosunków prawnych. (...) sp. z o. o. o ile była dłużnikiem (rzeczowym) Powiatu o tyle z pewnością nie była jego wierzycielem. Żadna ze stron tego podwójnego stosunku prawnego nie umocowała też pozwanego do dokonania takiej czynności cywilnoprawnej.

Nie mogły się ostać także argumenty interwenienta. Z argumentacji tożsamej co pozwany, a dotyczącej odwołania się w treści umowy z 18.04.2013 r. do treści porozumienia z 2012 r., interwenient wywiódł zarzut nieważności umowy o współpracę. Nie wyjaśnił jednak jaka miałyby być podstawa rzekomej nieważności. Interwenient powołał się na fakt, że porozumienie – umowa partnerska uległa rozwiązaniu przed zawarciem umowy z dnia 18.04.2013 r., toteż ta ostatnia pozbawiona jest istotnych elementów i przyczyny prawnej. Argumenty te nie mogą się ostać z przyczyn które już powołano wyżej. Skoro bowiem strony kontraktu zdecydowały się w jego treści odwołać do postanowień innej umowy, by nie powtarzać jej postanowień, brak jest podstaw do uznania tych odwołań za niewiążące. Nie istnieje norma prawna która zabrania włączania do umowy fragmentów innych umów, niezależnie od tego czy są one aktywne czy wygasłe. Odwołanie takie należy bowiem traktować jako pewnego rodzaju cytaty, który nie powoduje odnowienia wygasłej umowy, lecz wpłata jej postanowienia do nowego kontraktu, czyniąc je jego częścią.

Nie mogło być również uznane za skuteczne oświadczenie spółki (...) z dnia 10.04.2014 r. o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli wyrażonego w treści umowy o współpracę z 18.04.2013 r. Spółka jako podstawę uchylenia się od skutków prawnych wskazywała bowiem błąd polegający na mylnym wyobrażeniu, że Porozumienie – Umowa Partnerska nie uległa rozwiązaniu. Zgodnie z art. 84 § 1 kc w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć.

Nie sposób uznać, że „błąd” na który powołuje się spółka jest błędem **co do treści czynności prawnej**. Spółka bowiem powołuje się na fakt, że nie zdawała sobie sprawy z tego, że Porozumienie wygasło, choć była to okoliczność która wynikała wprost z § 6 tego aktu, a w dodatku zależała od działań/zaniechań samej spółki. Jak wynika z powyższego – brak świadomości co do wygaśnięcia umowy wynikał więc nie z błędu, a z niezbyt uważnego zapoznania się przez przedstawiciela spółki z treścią Porozumienia. Strona nie może uchylić się od skutków prawnych zawartej umowy tylko dlatego, że nie przeczytała dokładnie jej postanowień.

Merytorycznie więc oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożone przez V. S. (...) nie mogło wywołać zamierzonych skutków prawnych.

W dalszej kolejności interwenient podniósł nieważność zarówno porozumienia jak i umowy o współpracę z mocy prawa z powołaniem się na art. 216 ust. 1 i art. 217 w zw. z art. 7 Konstytucji. Żaden jednak z powołanych zapisów Ustawy Zasadniczej nie dotyczy spornych wierzytelności, ani nie pozwala uznać zapisów umowy za nieważne. Zgodnie z art. 216 Konstytucji środki finansowe na cele publiczne są gromadzone i wydatkowane w sposób określony w ustawie. Umowa stanowiąca podstawę wierzytelności Powiatu wobec V. S. (...) nie reguluje jednak wydawania środków Powiatu na cele publiczne, a kreuje zasady ponoszenia kosztów zadania przez spółkę. Podobnie nie ma w przypadku umowy zastosowania art. 217 Konstytucji, gdyż wynika z niego, że nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy. Umową nie nałożono jednak żadnych obowiązków podatkowych ani nie wykreowano danin publicznych, a określono zobowiązania cywilnoprawne, na podstawie powołanej wyżej zasady swobody umów.

Przyczyną nieważności nie mógł być też, jak twierdził pozwany, „brak dostatecznie skonkretyzowanej podstawy prawnej do przekazania środków (...) sp. z o. o. (...) na cel publiczny jakim jest budowa drogi”. Błędne jest bowiem założenie, że każda umowa musi mieć umocowanie w przepisach prawa. Z powoływanej już wcześniej zasady swobody umów wynika, że strony mogą zawrzeć każdą umowę jeżeli tylko nie jest to zabronione. Nie istnieje wymóg powołania się na konkretny zapis ustawowy przy zawieraniu umów. Przeciwnie – strony mogą dowolnie kształtować swoje zobowiązania, o ile tylko nie naruszają one bezwzględnie obowiązujących przepisów. Strona powodowa natomiast taką podstawę wskazała jako art. 3 ust 5 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o finansowaniu infrastruktury transportu lądowego, z którego wynika, że budowa, przebudowa, remont, utrzymanie i ochrona dróg publicznych mogą być realizowane przy udziale środków rzeczowych i pieniężnych świadczonych przez osoby fizyczne i osoby prawne, krajowe i zagraniczne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, **w tym** w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Końcowa część cytowanego przepisu wyraźnie przewiduje przy tym, że finansowanie zadań w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego jest tylko jednym ze sposobów finansowania infrastruktury transportu lądowego, a nie jedynym.

Nie prowadzi także do uznania przedmiotowej umowy za nieważną brak kontrasygnaty skarbnika powiatu, na jaką powołuje się pozwany. Zgodnie bowiem z art. 48 ust 3 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (nie gminnym, jak twierdzi interwenient) jeżeli czynność prawna może spowodować powstanie zobowiązań majątkowych, **do jej skuteczności** potrzebna jest kontrasygnata skarbnika powiatu lub osoby przez niego upoważnionej. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że ustawa nie uzależnia od kontrasygnaty ważności umowy lecz skuteczności powstałych zobowiązań majątkowych. Po drugie – analiza prowadzi do wniosku, że treść umowy o współpracę nie kreuje żadnych zobowiązań majątkowych Powiatu (...) w stosunku do (...) sp. z o. o. (...), a gdyby nawet kreowała – w niniejszym postępowaniu sąd nie rozstrzyga o zobowiązaniach Powiatu, lecz spółki.

Nie mogły się także ostać twierdzenia pozwanego jakoby musiał on w niniejszym postępowaniu wykazywać prawidłowość każdej z umów zawieranych z wykonawcami robót. Przedmiotem niniejszego postępowania jest bowiem wierzytelność wynikająca z konkretnego stosunku umownego i rozliczenia stron miały nastąpić na warunkach określonych w tym kontrakcie. Umowa z dnia 18.04.2013 r. bądź bezpośrednio bądź przez odesłanie wskazywała na podstawie jakich dokumentów: wezwań, faktur i rozliczeń oraz w jakim terminie mają nastąpić przelewy spółki (...). Powiat przedstawił w toku postępowania dokumenty które każdorazowo były doreczane spółce wraz

z dowodami ich doręczenia. Spółka (...) nigdy nie zakwestionowała żadnego z otrzymanych rozliczeń ani żadnej faktury stanowiącej podstawę wezwań do dokonania przelewu. Odmienne zeznania w tym względzie M. S. zostały uznane za gołosłowne i niewiarygodne. Pomimo bowiem bardzo długiego czasu trwania niniejszego postępowania i zakreślenia pełnomocnikom stron i interwenienta ostatecznego terminu do składania wniosków dowodowych, nigdy takie dokumenty nie zostały złożone ani nawet zasygnalizowane w żadnym piśmie procesowym. Spółka (...) nie złożyła dowodów na składane zastrzeżenia do otrzymywanych wezwań również w żadnym innym postępowaniu, które dotyczyło tego stosunku umownego. Stanowisko to jasno pokazuje, że kwoty uwidocznione na wezwaniach do dokonania przelewu były bezsporne, a zarzuty dłużnika osobistego, formułowane zresztą dużo później, koncentrowały się na nieważności samej umowy, jej nieistnieniu lub bezskuteczności. Co zresztą znamienne – po złożeniu przez Powiat dokumentów będących podstawą kolejnych wezwań do dokonania przelewu (k. 141 – 265) ani pozwany, ani interwenient uboczny nie poddali tych dokumentów jakiegokolwiek analizie i nie zakwestionowali istnienia czy wysokości należności uwidocznionych na poszczególnych fakturach domagając się jedynie oddalenia tych wniosków dowodowych. Należało więc przyjąć, że załączone dowody przekonały pozwanego skoro nie wniósł do ich treści żadnych zastrzeżeń. Podobnie zresztą po złożeniu przez Powiat obszernej dokumentacji całego zadania (k. 370 – 571) w odpowiedzi na zarzut nieudowodnienia prawidłowości zawieranych umów, pozwany ani interwenient nie zakwestionowali żadnego zawartego w niej dokumentu.

Ostateczny termin do złożenia stanowisk i zgłoszenia wniosków dowodowych został stronom zakreślony zarządzeniem z dnia 18.05.2020 r., po podjęciu zawieszono postępowania. Termin ten upłynął pozwanemu – z dniem 25.06.2020 r., a interwenientowi – z dniem 22.06.2020 r. W tym terminie interwenient podniósł jedynie, że dokonał odwołania darowizny ujętej w umowie z dnia 18.04.2013 r. oraz, że oświadczenie Powiatu o potrąceniu było bezskuteczne.

Twierdzenie o odwołaniu darowizny było całkowicie gołosłowne i nieudowodnione. Interwenient nie przedstawił żadnych dokumentów, z których złożenie takiego oświadczenia miałyby wynikać, a strona powodowa nie potwierdziła tego zdarzenia. Spółka (...) nadto nie tylko nie udowodniła, ale nawet nie powołała i nie uzasadniła przesłanek odwołania darowizny, które reguluje art. 896 kc. Nie bez znaczenia jest też deklarowany termin odwołania darowizny. M. S. składając zeznania w sprawie (...) przyznał, że do odwołania doszło po doręczeniu mu oświadczenia o potrąceniu. Oznaczałoby to, że spółka odwołała darowiznę po jej dokonaniu, a to dla swej skuteczności wymaga wypełnienia przesłanki dot. rażącej niewdzięczności obdarowanego (art. 898 par 1 kc). Przesłanki tej również nie wykazano, ani nawet nie powołano.

Skuteczność dokonanego przez Powiat (...) potrącenia została już przesądzona prawomocnym wyrokiem w sprawie (...). Zarzuty dotyczące podnoszonych przez spółkę (...) uchybień formalnych były roztrząsane również w postępowaniu administracyjnym, na które interwenient powoływał się w piśmie z dnia 22.06.2020 r. Zostało tam również przesądzone, że do potrącenia dokonanego przez Powiat mają zastosowanie przepisy prawa cywilnego, a tym samym, że zostało ono skutecznie dokonane.

Pozwany nie złożył żadnego pisma procesowego w zakreślonym terminie. Z tych przyczyn nie mogło wywołać zamierzonego skutku pismo pozwanego z 19.02.2021 r. zawierające argumenty i wnioski dowodowe. Z uwagi na złożenie tego pisma bez wezwania zostało ono zwrócone na podstawie art. 205⁽³⁾ § 5 kpc, a jako takie – nie wywołuje żadnych skutków. Podobnie spóźnione, a tym samym bezskuteczne wobec brzmienia art. 167 kpc były wnioski dowodowe i argumenty złożone przez pozwanego wraz z pismem z dnia 30.03.2021 r. Pismo zostało złożone w wykonaniu zarządzenia z dnia 11.03.2021 r. wydanego w celu umożliwienia ustosunkowania się stron do prawomocnych wyroków zapadłych w sprawach (...) Sądu Okręgowego w S. i (...) Sądu Okręgowego w G., toteż argumentację pozwanego uwzględniono jedynie w zakresie w jakim dotyczy tych orzeczeń.

W ocenie sądu brak było podstaw do zawieszenia postępowania zgodnie z wnioskiem pozwanego złożonym w piśmie z dnia 2 czerwca 2021 r. Pozwany argumentował w nim, że w dniu 1 czerwca wszczął przed Sądem Rejonowym w C. postępowanie o uzgodnienie treści Księgi Wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym domagając się wykreślenia hipoteki, która stanowi podstawę jego odpowiedzialności w niniejszej sprawie. Jak wynika z załączonego odpisu pozwu (...) sp. z o. o. podnosi tam argumentację co do zasady tożsamą z argumentacją w niniejszej sprawie. Nie jest wobec tego

rozumiałe w jakim celu sąd w niniejszej sprawie miałby oczekiwać aż inny sąd rozpozna argumenty i przeprowadzi postępowanie dowodowe na okoliczności tożsame ze zgłoszonymi w tym postępowaniu. Zawieszenie postępowania zgodnie z wnioskiem pozwanego klóciłoby się z zasadami ekonomiki procesu. Zgodnie z art. 177 § 1 pkt 1 kpc sąd może zawiesić postępowanie jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania. Zawieszenie nie następuje więc obligatoryjnie lecz fakultatywnie, a w niniejszym przypadku – nie znajduje uzasadnienia.

Konkludując – wobec braku podstaw do stwierdzenia nieważności umowy z dnia 18.04.2013 r. stanowiącej podstawę odpowiedzialności spółki (...) oraz podstawę wpisu hipoteki, bezskuteczności uchylecia się od skutków prawnych tej umowy oraz braku dowodów i podstaw odwołania darowizny ujętej w tej umowie jak również wobec braku sprecyzowanych zarzutów co do wysokości należności opisanych w wezwaniach do dokonania przelewów, należało uznać, że żądanie powoda – Powiatu (...) jest uzasadnione.

W związku z powyższym sąd dokonał matematycznego przeliczenia należności udokumentowanych wezwaniem i załączonymi do nich fakturami.

Wezwanie z dnia 22.07.2013 r. opiewało na kwotę 252.010 zł.

Wezwanie z dnia 07.08.2013 r. opiewało na kwotę 416.532,21 zł.

Wezwanie z dnia 16.09.2013 r. opiewało na kwotę 149.517,04 zł.

Wezwanie z dnia 11.10.2013 r. opiewało na kwotę 291.570,55 zł.

Wezwanie z dnia 18.11.2013 r. opiewało na kwotę 303.254,17 zł.

Wezwanie z dnia 20.12.2013 r. opiewało na kwotę 341.319,14 zł (207.118,95 zł + 13.883,04 zł + 120.317,15 zł) choć w pozwie wskazano 341.695,02 zł. Suma wskazana w pozwie, a dotycząca ostatniego wezwania nie wynikała przy tym ani z załączonych dokumentów ani z faktur.

Z należności Powiatu (...) objętych pierwszymi dwoma wezwaniem, zgodnie z treścią § 2 pkt 8 umowy z dnia 18.04.2013 r. potrącono kwotę wynikającą z decyzji Starosty (...) z dnia 10.04.2013 r. tj. 278.024 zł. Skuteczność tego potrącenia została przesądzona prawomocnym wyrokiem w sprawie (...). W wyniku dokonanego potrącenia wierzytelności Powiatu (...) i spółki (...) umorzyły się wzajemnie do wysokości wierzytelności niższej tj. do kwoty 278.024 zł. Stąd pozostałe wierzytelności Powiatu (...) wynoszą:

252.010 zł + 416.532,21 zł + 149.517,04 zł + 291.570,55 zł + 303.254,17 zł + 341.319,14 zł - 278.024 zł = 1.476.179,11 zł.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 65 ust 1 oraz ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece należało orzec jak w punkcie 1 i 2. wyroku.

W punkcie 3. orzeczono o kosztach postępowania kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 kpc przy zastosowaniu art. 100 kpc wobec uznania, że powód uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania. Na zasądzone koszty złożyła się opłata od pozwu w wysokości 73.828 zł, zwrot opłaty skarbowej od pełnomocnictwa – 17 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika powoda uwzględnione w wysokości podwójnej stawki minimalnej (14.400 zł) na podstawie § 21 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. oraz § 6 pkt 7 w zw z § 2 pkt 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. uznając, że podwyższenie stawki uzasadnione jest czasem trwania postępowania, stopniem skomplikowania sprawy i nakładem pracy pełnomocników powoda.

Na oryginale właściwy podpis.

UZASADNIENIE

Powód – Powiat (...) wniósł przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością o zapłatę 1.476.554,99 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 02.08.2014 r. do dnia zapłaty z jednoczesnym ograniczeniem odpowiedzialności pozwanej do prawa użytkowania wieczystego działki nr (...), objętej KW Nr (...). Na uzasadnienie wskazał, że na mocy oświadczenia z dnia 18.04.2013 r. złożonego w formie aktu notarialnego ustanowiono na prawie użytkowania wieczystego działki nr (...) hipotekę umowną na kwotę 1.840.000 zł zabezpieczającą roszczenia powoda wynikające z umowy o współpracę z dnia 18.04.2013 r. zawartą pomiędzy powodem a V. S. sp. k. a. W dniu 20.06.2013 r. na mocy umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie zawartej pomiędzy V. S. sp. k. a a (...) Budowlaną (...) sp z o. o. pozwana nabyła m.in. prawo użytkowania wieczystego działki nr (...), objętej KW Nr (...). Pozwana nabywając prawo użytkowania wieczystego ww działki stała się dłużnikiem rzeczowym i odpowiada za wierzytelności powódki zabezpieczone hipoteką na prawie użytkowania wieczystego. Powódka wskazała przy tym, że wierzytelności przysługujące powódce są wymagalne, a kwestia wymagalności była badana przez sąd w postępowaniach dotyczących nadania klauzul wykonalności.

Pozwana – (...) Budowlana (...) sp z o. o. wniosła o oddalenie powództwa w całości. Przyznała przy tym, że jest użytkownikiem wieczystym działki gruntu nr (...), objętej KW Nr (...), gdzie w dziale IV wpisana została hipoteka w kwocie 1.840.000 zł na rzecz powoda. Spółka podkreśliła także, że nie jest w zakresie tej wierzytelności dłużnikiem osobistym powoda, a jej odpowiedzialność może być tylko rzeczowa. W dalszej kolejności pozwana podniosła, że powód nie wykazał co do zasady ani co do wysokości dochodzonej pozvem wierzytelności. Wpis hipoteki w księdze wieczystej nie stwarza zaś domniemania istnienia zabezpieczonej w ten sposób wierzytelności. K. D. zakwestionowała jednocześnie jakoby potwierdzeniem wymagalności wierzytelności zabezpieczonych hipoteką były postanowienia sądu nadające klauzule wykonalności aktowi notarialnemu. Argumentacja pozwanej wskazywała na nieistnienie zabezpieczonej hipoteką wierzytelności gdyż hipoteka zabezpieczać miała należności wynikające z umowy o współpracę z dnia 18.04.2013 r. podczas gdy źródłem zobowiązań spółki (...) była umowa partnerska nr (...). Pozwana spółka podniosła także zarzut potrącenia wskazując, że dłużnikowi osobistemu – V. S. (...) przysługuje wierzytelność wobec powoda o zapłatę 278.024 zł wynikająca z decyzji Starosty (...) z dnia 19.09.2012 r. Spółka dodała do kwoty należności wynikającej z decyzji kwotę odsetek za okres od dnia 03.05.2013 r. do 09.12.2014 r. i złożyła oświadczenie, że w imieniu własnym potrąca tę należność z należnościami dochodzonymi w niniejszym postępowaniu.

W toku postępowania z interwencją uboczną po stronie pozwanej wystąpiła (...) sp. z o. o. Spółka (...) w C.. Spółka wniosła o oddalenie powództwa. W pierwszej kolejności interwenient wskazał, że wytoczył powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym przeciwko K. D. sp z o. o. Nadto podniósł, że umowa z dnia 18.04.2013 r. , która stanowiła podstawę wpisu hipoteki jest nieważna. Jako podstawę nieważności wskazał fakt, że umowa ta była uzupełnieniem zawartego wcześniej porozumienia, a porozumienie uległo rozwiązaniem jeszcze przed zawarciem przedmiotowej umowy. (...) sp. z o. o. (...) złożyła oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych umowy z dnia 18.04.2013 r. jako zawartej pod wpływem błędu. Kolejny argument na jaki powołała się (...) sp. z o. o. (...) dotyczył braku dostatecznie skonkretyzowanej podstawy prawnej do przekazania środków spółki na cel publiczny jakim jest budowa drogi. Nieważność zarówno umowy partnerskiej jak i porozumienia z 2013 r. miała też wynikać zdaniem interwenienta z braku kontrasygnaty skarbnika starostwa wymaganej na mocy ustawy o samorządzie gminnym.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 28.09.2012 r. Powiat (...), (...) zawarły porozumienie – umowę partnerską dotyczącą współpracy przy realizacji przedsięwzięcia pod nazwą „Przebudowa ulicy (...) wraz ze skrzyżowaniem z ulicami (...) oraz przebudowa ulicy (...) wraz ze skrzyżowaniem z ulicą (...) w C.”. Umowa uległa rozwiązaniu bez ujemnych skutków prawnych dla każdej ze stron wobec niewykonania przez (...) obowiązku z § 6 pkt 1 umowy.

(bezsporne, nadto dowód: porozumienie z dnia 28.09.2012 r. - k. 296 - 300)

Decyzją Starosty (...) z dnia 10.04.2013 r. (...) ustalono odszkodowanie od Powiatu (...) dla (...) w wysokości 278.024 zł.

(bezsporne, nadto: decyzja z dnia 10.04.2013 r. – k. 133-136)

W dniu 18.04.2013 r. (...) zawarli umowę o współpracę, w której powołano się na porozumienie – umowę partnerską z 2012 r. W § 2 wskazano, że przekazanie środków przez spółkę nastąpi na zasadach określonych w § 4 porozumienia – umowy partnerskiej. Przekazanie środków miało nastąpić w terminie 30 dni kalendarzowych od dnia przedłożenia przez Powiat wniosku o dokonanie przelewu przez Spółkę. Strony postanowiły, że kwota środków, które będą ulegały przekazaniu przez spółkę, ulega obniżeniu o kwotę odszkodowania należnego spółce na mocy decyzji Starosty (...) z dnia 10.04.2013 r. tj. o kwotę 278.024 zł.

(bezsporne, nadto dowód: umowa o współpracę – k. 137 - 140)

W § 3 ww umowy strony ustaliły, że zabezpieczenie roszczeń Powiatu o spełnienie przez spółkę świadczeń, o których mowa w § 1 umowy nastąpi przez ustanowienie na jego rzecz hipoteki umownej do kwoty 1.840.000 zł na należącym do spółki prawie użytkowania wieczystego nieruchomości Skarbu Państwa, którą stanowi niezabudowana działka gruntu numer (...) przy ulicy (...) w C.. Aktem notarialnym z dnia 18.04.2013 r. M. S. w imieniu V. S. (...) złożył oświadczenie o ustanowieniu hipoteki na prawie użytkowania wieczystego działki gruntu numer (...) przy ulicy (...) w C. do kwoty 1.840.000 zł na zabezpieczenie roszczeń Powiatu wobec V. S. (...) wynikających z umowy o współpracę z dnia 18.04.2013 r.

(dowód: § 3 umowy o współpracę – k. 138v, treść KW, nadto kopia oświadczenia o ustanowieniu hipoteki – k. 55 - 60)

W dniu 22.07.2013 r. Powiat (...) wystosował do (...) wniosek o dokonanie przelewu kwoty 65.431,65 zł i 186.578,35 zł (łącznie 252.010 zł) w terminie 30 dni. Poinformowano jednocześnie, że po upływie 30 dni Powiat dokona potrącenia powyższych kwot z wierzytelności przysługującej (...) S.K.A. Względem Powiatu (...) z tytułu odszkodowania za przejęte użytkowanie wieczyste. Wniosek z załącznikami w postaci faktur spółka odebrała 23.07.2013 r.

(bezsporne, nadto wniosek z dowodem doręczenia i fakturami – k. 141 - 160)

Pismem z dnia 22.08.2013 r., doręczonym w tym samym dniu spółce (...), Powiat (...) dokonał potrącenia wierzytelności przysługującej spółce w kwocie 278.024 zł do kwoty 252.010 zł w związku z wierzytelnościami które przysługują Powiatowi (...) względem spółki. Powołał się przy tym na wierzytelności wymienione we wniosku o dokonanie przelewu z dnia 22.07.2013 r.

(dowód: oświadczenie o potrąceniu z 22.08.2013 r. wraz z dowodem doręczenia - k. 259 -262)

W dniu 07.08.2013 r. Powiat (...) wystosował do (...) kolejny wniosek o dokonanie przelewu kwoty 114.554,24 zł i 301.977,97 zł w terminie 30 dni. Poinformowano jednocześnie, że po upływie 30 dni Powiat dokona potrącenia kwoty 26.014 zł z wierzytelności przysługującej (...) S.K.A. Względem Powiatu (...) z tytułu odszkodowania za przejęte użytkowanie wieczyste. Wniosek z załącznikami w postaci faktur spółka odebrała 02.09.2013 r.

(bezsporne, nadto wniosek z dowodem doręczenia i fakturami – k. 161 - 176)

Pismem z dnia 02.10.2013 r., doręczonym w dniu 17.10.2013 r. spółce (...), Powiat (...) dokonał potrącenia wierzytelności przysługującej spółce w kwocie 278.024 zł do kwoty 26.014 zł w związku z wierzytelnościami które przysługują Powiatowi (...) względem spółki. Powołał się przy tym na wierzytelności wymienione we wniosku o dokonanie przelewu z dnia 07.08.2013 r.

(bezsporne, nadto dowód: oświadczenie o potrąceniu z 22.08.2013 r. wraz z dowodem doręczenia - k. 263 – 266)

W dniu 16.09.2013 r. Powiat (...) wystosował do (...) wniosek o dokonanie przelewu kwoty 125.726,98 zł i 23.790,06 zł w terminie 30 dni. Wniosek z załącznikami w postaci faktur spółka odebrała 30.09.2013 r.

(bezsporne, nadto wniosek z dowodem doręczenia i fakturami – k. 176-194)

W dniu 11.10.2013 r. Powiat (...) wystosował do (...) wniosek o dokonanie przelewu kwoty 185.064,83 zł i 106.505,72 zł w terminie 30 dni. Wniosek z załącznikami w postaci faktur spółka odebrała 28.10.2013 r.

(bezsporne, nadto wniosek z dowodem doręczenia i fakturami – k. 195 - 208)

W dniu 18.11.2013 r. Powiat (...) wystosował do (...) wniosek o dokonanie przelewu kwoty 202.103,35 zł, 100.033,27 zł i 1.117,55 zł w terminie 30 dni. Wniosek z załącznikami w postaci faktur spółka odebrała 03.12.2013 r.

(bezsporne, nadto wniosek z dowodem doręczenia i fakturami – k. 209- 228)

W dniu 20.12.2013 r. Powiat (...) wystosował do (...) wniosek o dokonanie przelewu kwoty 207.118,95 zł, 13.883,04 zł i 120.317,15 zł w terminie 30 dni. Wniosek z załącznikami w postaci faktur spółka odebrała 07.01.2014 r.

(bezsporne, nadto wniosek z dowodem doręczenia i fakturami – k. 229 - 250)

Spółka (...) sp. z o. o. (...) nie kwestionowała żadnej z faktur ani dokonanych na ich podstawie rozliczeń.

Pismem z dnia 10.04.2014 r. (...) S. K. A. W C. złożyła Powiatowi S. oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. W uzasadnieniu spółka wskazała, że wg niej strony zawierając umowę o współpracy działały w mylnym przekonaniu, że Porozumienie – Umowa Partnerska z dnia 28.09.2012 r. nie uległa rozwiązaniu.

(dowód: pismo Spółki – k. 304, pismo Powiatu (...) – k. 307)

Na dzień wniesienia pozwu użytkownikiem wieczystym nieruchomości w postaci działki (...) objętej KW Nr (...) była (...) Budowlana (...) sp z o. o. na mocy umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie z dnia 20.06.2013 r.

(bezsporne, nadto treść Księgi Wieczystej Nr (...))

Powództwo V. sp z o. o. (...) przeciwko (...) Budowlanej (...) sp z o. o. o uzgodnienie treści księgi wieczystej Nr (...) z rzeczywistym stanem prawnym zostało prawomocnie oddalone.

(dowód: wyrok Sądu Rejonowego w S. z dnia 01.03.2018 r. w sprawie (...) – k. 695-708, wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 17.10.2018 r. – k. 709 – 724)

(...) Budowlana (...) sp z o. o. została podzielona przez przeniesienie części majątku spółki dzielonej na nowo zawiązaną spółkę – (...) sp z o. o. w G.. Nieruchomość objęta KW Nr (...) weszła do majątku (...) sp z o. o. w G..

(dowód: treść KW Nr (...), treść KRS spółki (...) sp z o. o.)

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części.

Pomiędzy stronami było bezsporne, że istniała formalna podstawa żądania. Pozwana spółka w chwili wytoczenia powództwa była użytkownikiem wieczystym nieruchomości, na której ustanowiono hipotekę zabezpieczającą roszczenia powoda.

Pozwany kwestionował natomiast istnienie samego roszczenia. Argumentował, że hipotekę wpisano na zabezpieczenie wierzytelności wynikających z umowy o współpracy z dnia 18.04.2013 r., podczas gdy w treści tej umowy znajdowały

się odwołania do umowy partnerskiej z 2012 r. Wg pozwanego – z tego powodu nie można uznać, by umowa o współpracy była źródłem roszczeń powoda.

Wnioski te nie mają żadnego uzasadnienia. Jedną z najważniejszych zasad prawa zobowiązań – zasada swobody umów pozwala bowiem konstruować umowy w każdy, dowolny sposób, o ile tylko nie jest to zabronione. Strony mogą więc w umowie zawrzeć szczegółowe reguły rozliczeń, ale mogą także odwołać się do treści aktów prawnych, opracowań, innych umów – obowiązujących lub nie, a nawet zawieranych przez całkowicie inne podmioty. Brak jest przepisu, który zabraniałby stronom odwoływania się w umowie do innych kontraktów. Określenie w treści hipoteki, że zabezpiecza roszczenia Powiatu wynikające z umowy z dnia 18.04.2013 r. oznacza, że w tej umowie należy szukać uregulowań, odesłań i zasad mówiących o rozliczeniach stron, a jeżeli umowa ta odsyła do innych kontraktów – zapisy te stają się elementem tej umowy. Całkowicie niezrozumiałe jest twierdzenie, że odwołanie się w umowie do innej powoduje, że roszczenia z tej pierwszej stają się nieistniejące.

Za nietrafne sąd uznał również argumenty oparte na § 4 umowy o współpracę, gdzie wskazano, do kiedy Powiat będzie uprawniony do wystąpienia z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności oświadczeniu spółki o poddaniu się egzekucji. Już po złożeniu odpowiedzi na pozew, w toku niniejszego postępowania (05.04.2017 r.) zapadł bowiem wyrok Sądu Apelacyjnego w G. ((...) Sądu Okręgowego w G.) w sprawie pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci aktu notarialnego z dnia 18.04.2013 r. zawierającego umowę o współpracę, opatrzonego klauzulami wykonalności przez sąd. Jak jednak zaznaczył Sąd Apelacyjny – orzeczenie to nie przesądza o nieistnieniu zobowiązania wynikającego z przedmiotowego aktu notarialnego, lecz jedynie pozbawia wierzyciela osobistego możliwości przeprowadzenia egzekucji wprost z tego aktu na podstawie art. 777 § 1 pkt 5 kpc. Pozwala to również pominąć argumentację pozwanej dotyczącą nieważności poddania się przez spółkę rygorowi egzekucji, gdyż nawet bezskuteczność tego zapisu nie wpływa na ważność całej umowy.

Całkowicie bezprzedmiotowy był od samego początku zarzut potrącenia należności dochodzonych w niniejszej sprawie przez Powiat z należnościami V. S. (...) wynikającymi z decyzji Starosty (...) z dnia 10.04.2013 r. Przede wszystkim – potrącenie to zostało dokonane przez powoda i uwzględnione w wyliczeniu żądania pozwu, toteż nie znajdowało żadnego uzasadnienia dokonywanie tego potrącenia po raz drugi. Skuteczność dokonanego przez Powiat (...) potrącenia została przesądzona prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia w sprawie (...), w której pozbawiono wykonalności w całości tytuł wykonawczy w postaci tejże decyzji opatrzonej klauzulą wykonalności.

Należy przy tym podkreślić, że uszło uwagi pozwanego rozróżnienie materialnoprawnej czynności potrącenia od zarzutu potrącenia. O ile rzeczywiście dłużnik rzeczowy może podnosić zarzuty przysługujące dłużnikowi osobistemu, o tyle brak jest w przepisach prawa możliwości dokonania potrącenia, czyli złożenia oświadczenia woli o potrąceniu należności osób trzecich. Zgodnie bowiem z treścią art. 498 § 1 kc gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, **każda z nich** może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony (...). Nie ulega wątpliwości, że potrącenia mogą dokonać tylko strony opisanych stosunków prawnych. (...) sp. z o. o. o ile była dłużnikiem (rzeczym) Powiatu o tyle z pewnością nie była jego wierzycielem. Żadna ze stron tego podwójnego stosunku prawnego nie umocowała też pozwanego do dokonania takiej czynności cywilnoprawnej.

Nie mogły się ostać także argumenty interwenienta. Z argumentacji tożsamej co pozwany, a dotyczącej odwołania się w treści umowy z 18.04.2013 r. do treści porozumienia z 2012 r., interwenient wywiódł zarzut nieważności umowy o współpracę. Nie wyjaśnił jednak jaka miałyby być podstawa rzekomej nieważności. Interwenient powołał się na fakt, że porozumienie – umowa partnerska uległa rozwiązaniu przed zawarciem umowy z dnia 18.04.2013 r., toteż ta ostatnia pozbawiona jest istotnych elementów i przyczyny prawnej. Argumenty te nie mogą się ostać z przyczyn które już powołano wyżej. Skoro bowiem strony kontraktu zdecydowały się w jego treści odwołać do postanowień innej umowy, by nie powtarzać jej postanowień, brak jest podstaw do uznania tych odwołań za niewiążące. Nie istnieje norma prawna która zabrania włączania do umowy fragmentów innych umów, niezależnie od tego czy są one aktywne czy wygasłe. Odwołanie takie należy bowiem traktować jako pewnego rodzaju cytaty, który nie powoduje odnowienia wygasłej umowy, lecz wpłata jej postanowienia do nowego kontraktu, czyniąc je jego częścią.

Nie mogło być również uznane za skuteczne oświadczenie spółki (...) z dnia 10.04.2014 r. o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli wyrażonego w treści umowy o współpracę z 18.04.2013 r. Spółka jako podstawę uchylenia się od skutków prawnych wskazywała bowiem błąd polegający na mylnym wyobrażeniu, że Porozumienie – Umowa Partnerska nie uległa rozwiązaniu. Zgodnie z art. 84 § 1 kc w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć.

Nie sposób uznać, że „błąd” na który powołuje się spółka jest błędem **co do treści czynności prawnej**. Spółka bowiem powołuje się na fakt, że nie zdawała sobie sprawy z tego, że Porozumienie wygasło, choć była to okoliczność która wynikała wprost z § 6 tego aktu, a w dodatku zależała od działań/zaniechań samej spółki. Jak wynika z powyższego – brak świadomości co do wygaśnięcia umowy wynikał więc nie z błędu, a z niezbyt uważnego zapoznania się przez przedstawiciela spółki z treścią Porozumienia. Strona nie może uchylić się od skutków prawnych zawartej umowy tylko dlatego, że nie przeczytała dokładnie jej postanowień.

Merytorycznie więc oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożone przez V. S. (...) nie mogło wywołać zamierzonych skutków prawnych.

W dalszej kolejności interwenient podniósł nieważność zarówno porozumienia jak i umowy o współpracę z mocy prawa z powołaniem się na art. 216 ust. 1 i art. 217 w zw. z art. 7 Konstytucji. Żaden jednak z powołanych zapisów Ustawy Zasadniczej nie dotyczy spornych wierzytelności, ani nie pozwala uznać zapisów umowy za nieważne. Zgodnie z art. 216 Konstytucji środki finansowe na cele publiczne są gromadzone i wydatkowane w sposób określony w ustawie. Umowa stanowiąca podstawę wierzytelności Powiatu wobec V. S. (...) nie reguluje jednak wydawania środków Powiatu na cele publiczne, a kreuje zasady ponoszenia kosztów zadania przez spółkę. Podobnie nie ma w przypadku umowy zastosowania art. 217 Konstytucji, gdyż wynika z niego, że nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy. Umową nie nałożono żadnych obowiązków podatkowych ani nie wykreowano danin publicznych, a określono zobowiązania cywilnoprawne, na podstawie powołanej wyżej zasady swobody umów.

Przyczyną nieważności nie mógł być też, jak twierdził pozwany, „brak dostatecznie skonkretyzowanej podstawy prawnej do przekazania środków (...) sp. z o. o. (...) na cel publiczny jakim jest budowa drogi”. Błędne jest bowiem założenie, że każda umowa musi mieć umocowanie w przepisach prawa. Z powoływanej już wcześniej zasady swobody umów wynika, że strony mogą zawrzeć każdą umowę jeżeli tylko nie jest to zabronione. Nie istnieje wymóg powołania się na konkretny zapis ustawowy przy zawieraniu umów. Przeciwnie – strony mogą dowolnie kształtować swoje zobowiązania, o ile tylko nie naruszają one bezwzględnie obowiązujących przepisów. Strona powodowa natomiast taką podstawę wskazała jako art. 3 ust 5 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o finansowaniu infrastruktury transportu lądowego, z którego wynika, że budowa, przebudowa, remont, utrzymanie i ochrona dróg publicznych mogą być realizowane przy udziale środków rzeczowych i pieniężnych świadczonych przez osoby fizyczne i osoby prawne, krajowe i zagraniczne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, **w tym** w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Końcowa część cytowanego przepisu wyraźnie przewiduje przy tym, że finansowanie zadań w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego jest tylko jednym ze sposobów finansowania infrastruktury transportu lądowego, a nie jedynym.

Nie prowadzi także do uznania przedmiotowej umowy za nieważną brak kontrasygnaty skarbnika powiatu, na jaką powołuje się pozwany. Zgodnie bowiem z art. 48 ust 3 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (nie gminnym, jak twierdzi interwenient) jeżeli czynność prawna może spowodować powstanie zobowiązań majątkowych, **do jej skuteczności** potrzebna jest kontrasygnata skarbnika powiatu lub osoby przez niego upoważnionej. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że ustawa nie uzależnia od kontrasygnaty ważności umowy lecz skuteczności powstałych zobowiązań majątkowych. Po drugie – analiza prowadzi do wniosku, że treść umowy o współpracę nie

kreuje żadnych zobowiązań majątkowych Powiatu (...) w stosunku do (...) sp. z o. o. (...), a gdyby nawet kreowała – w niniejszym postępowaniu sąd nie rozstrzyga o zobowiązaniach Powiatu, lecz spółki.

Nie mogły się także ostać twierdzenia pozwanego jakoby musiał on w niniejszym postępowaniu wykazywać prawidłowość każdej z umów zawieranych z wykonawcami robót. Przedmiotem niniejszego postępowania jest bowiem wiarygodność wynikająca z konkretnego stosunku umownego i rozliczenia stron miały nastąpić na warunkach określonych w tym kontrakcie. Umowa z dnia 18.04.2013 r. bądź bezpośrednio bądź przez odesłanie wskazywała na podstawie jakich dokumentów: wezwań, faktur i rozliczeń oraz w jakim terminie mają nastąpić przelewy spółki (...). Powiat przedstawił w toku postępowania dokumenty które każdorazowo były doręczane spółce wraz z dowodami ich doręczenia. Spółka (...) nigdy nie zakwestionowała żadnego z otrzymanych rozliczeń ani żadnej faktury stanowiącej podstawę wezwań do dokonania przelewu. Odmienne zeznania w tym względzie M. S. zostały uznane za gołosłowne i niewiarygodne. Pomimo bowiem bardzo długiego czasu trwania niniejszego postępowania i określenia pełnomocnikom stron i interwenienta ostatecznego terminu do składania wniosków dowodowych, nigdy takie dokumenty nie zostały złożone ani nawet zasygnalizowane w żadnym piśmie procesowym. Spółka (...) nie złożyła dowodów na składane zastrzeżenia do otrzymywanych wezwań również w żadnym innym postępowaniu, które dotyczyło tego stosunku umownego. Stanowisko to jasno pokazuje, że kwoty uwidocznione na wezwaniach do dokonania przelewu były bezsporne, a zarzuty dłużnika osobistego, formułowane zresztą dużo później, koncentrowały się na nieważności samej umowy, jej nieistnieniu lub bezskuteczności. Co zresztą znamienne – po złożeniu przez Powiat dokumentów będących podstawą kolejnych wezwań do dokonania przelewu (k. 141 – 265) ani pozwany, ani interwenient uboczny nie poddali tych dokumentów jakiegokolwiek analizie i nie zakwestionowali istnienia czy wysokości należności uwidocznionych na poszczególnych fakturach domagając się jedynie oddalenia tych wniosków dowodowych. Należało więc przyjąć, że załączone dowody przekonały pozwanego skoro nie wniósł do ich treści żadnych zastrzeżeń. Podobnie zresztą po złożeniu przez Powiat obszernej dokumentacji całego zadania (k. 370 – 571) w odpowiedzi na zarzut nieudowodnienia prawidłowości zawieranych umów, pozwany ani interwenient nie zakwestionowali żadnego zawartego w niej dokumentu.

Ostateczny termin do złożenia stanowisk i zgłoszenia wniosków dowodowych został stronom określony zarządzeniem z dnia 18.05.2020 r., po podjęciu zawieszono postępowania. Termin ten upłynął pozwanemu – z dniem 25.06.2020 r., a interwenientowi – z dniem 22.06.2020 r. W tym terminie interwenient podniósł jedynie, że dokonał odwołania darowizny ujętej w umowie z dnia 18.04.2013 r. oraz, że oświadczenie Powiatu o potrąceniu było bezskuteczne.

Twierdzenie o odwołaniu darowizny było całkowicie gołosłowne i nieudowodnione. Interwenient nie przedstawił żadnych dokumentów, z których złożenie takiego oświadczenia miałyby wynikać, a strona powodowa nie potwierdziła tego zdarzenia. Spółka (...) nadto nie tylko nie udowodniła, ale nawet nie powołała i nie uzasadniła przesłanek odwołania darowizny, które reguluje art. 896 kc. Nie bez znaczenia jest też deklarowany termin odwołania darowizny. M. S. składając zeznania w sprawie (...) przyznał, że do odwołania doszło po doręczeniu mu oświadczenia o potrąceniu. Oznaczałoby to, że spółka odwołała darowiznę po jej dokonaniu, a to dla swej skuteczności wymaga wypełnienia przesłanki dot. rażącej niewdzięczności obdarowanego (art. 898 par 1 kc). Przesłanki tej również nie wykazano, ani nawet nie powołano.

Skuteczność dokonanej przez Powiat (...) potrącenia została już przesądzona prawomocnym wyrokiem w sprawie (...). Zarzuty dotyczące podnoszonych przez spółkę (...) uchybień formalnych były roztrząsane również w postępowaniu administracyjnym, na które interwenient powoływał się w piśmie z dnia 22.06.2020 r. Zostało tam również przesądzone, że do potrącenia dokonanej przez Powiat mają zastosowanie przepisy prawa cywilnego, a tym samym, że zostało ono skutecznie dokonane.

Pozwany nie złożył żadnego pisma procesowego w określonym terminie. Z tych przyczyn nie mogło wywołać zamierzonego skutku pismo pozwanego z 19.02.2021 r. zawierającego argumenty i wnioski dowodowe. Z uwagi na złożenie tego pisma bez wezwania zostało ono zwrócone na podstawie art. 205⁽³⁾ § 5 kpc, a jako takie – nie wywołuje żadnych skutków. Podobnie spóźnione, a tym samym bezskuteczne wobec brzmienia art. 167 kpc były wnioski dowodowe i argumenty złożone przez pozwanego wraz z pismem z dnia 30.03.2021 r. Pismo zostało

złożone w wykonaniu zarządzenia z dnia 11.03.2021 r. wydanego w celu umożliwienia ustosunkowania się stron do prawomocnych wyroków zapadłych w sprawach (...) Sądu Okręgowego w S. i (...) Sądu Okręgowego w G., toteż argumentację pozwanego uwzględniono jedynie w zakresie w jakim dotyczy tych orzeczeń.

W ocenie sądu brak było podstaw do zawieszenia postępowania zgodnie z wnioskiem pozwanego złożonym w piśmie z dnia 2 czerwca 2021 r. Pozwany argumentował w nim, że w dniu 1 czerwca wszczął przed Sądem Rejonowym w C. postępowanie o uzgodnienie treści Księgi Wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym domagając się wykreślenia hipoteki, która stanowi podstawę jego odpowiedzialności w niniejszej sprawie. Jak wynika z załączonego odpisu pozwu (...) sp. z o. o. podnosi tam argumentację co do zasady tożsamą z argumentacją w niniejszej sprawie. Nie jest wobec tego zrozumiałe w jakim celu sąd w niniejszej sprawie miałby oczekiwać aż inny sąd rozpozna argumenty i przeprowadzi postępowanie dowodowe na okoliczności tożsame ze zgłoszonymi w tym postępowaniu. Zawieszenie postępowania zgodnie z wnioskiem pozwanego kłóciłoby się z zasadami ekonomiki procesu. Zgodnie z art. 177 § 1 pkt 1 kpc sąd może zawiesić postępowanie jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania. Zawieszenie nie następuje więc obligatoryjnie lecz fakultatywnie, a w niniejszym przypadku – nie znajduje uzasadnienia.

Konkludując – wobec braku podstaw do stwierdzenia nieważności umowy z dnia 18.04.2013 r. stanowiącej podstawę odpowiedzialności spółki (...) oraz podstawę wpisu hipoteki, bezskuteczności uchylenia się od skutków prawnych tej umowy oraz braku dowodów i podstaw odwołania darowizny ujętej w tej umowie jak również wobec braku sprecyzowanych zarzutów co do wysokości należności opisanych w wezwaniach do dokonania przelewów, należało uznać, że żądanie powoda – Powiatu (...) jest uzasadnione.

W związku z powyższym sąd dokonał matematycznego przeliczenia należności udokumentowanych wezwaniem i załączonymi do nich fakturami.

Wezwanie z dnia 22.07.2013 r. opiewało na kwotę 252.010 zł.

Wezwanie z dnia 07.08.2013 r. opiewało na kwotę 416.532,21 zł.

Wezwanie z dnia 16.09.2013 r. opiewało na kwotę 149.517,04 zł.

Wezwanie z dnia 11.10.2013 r. opiewało na kwotę 291.570,55 zł.

Wezwanie z dnia 18.11.2013 r. opiewało na kwotę 303.254,17 zł.

Wezwanie z dnia 20.12.2013 r. opiewało na kwotę 341.319,14 zł (207.118,95 zł + 13.883,04 zł + 120.317,15 zł) choć w pozwie wskazano 341.695,02 zł. Suma wskazana w pozwie, a dotycząca ostatniego wezwania nie wynikała przy tym ani z załączonych dokumentów ani z faktur.

Z należności Powiatu (...) objętych pierwszymi dwoma wezwaniem, zgodnie z treścią § 2 pkt 8 umowy z dnia 18.04.2013 r. potrącono kwotę wynikającą z decyzji Starosty (...) z dnia 10.04.2013 r. tj. 278.024 zł. Skuteczność tego potrącenia została przesądzona prawomocnym wyrokiem w sprawie (...). W wyniku dokonanego potrącenia wierzytelności Powiatu (...) i spółki (...) umorzyły się wzajemnie do wysokości wierzytelności niższej tj. do kwoty 278.024 zł. Stąd pozostałe wierzytelności Powiatu (...) wynoszą:

252.010 zł + 416.532,21 zł + 149.517,04 zł + 291.570,55 zł + 303.254,17 zł + 341.319,14 zł - 278.024 zł = 1.476.179,11 zł.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 65 ust 1 oraz ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece należało orzec jak w punkcie 1 i 2. wyroku.

W punkcie 3. orzeczono o kosztach postępowania kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 kpc przy zastosowaniu art. 100 kpc wobec uznania, że powód uległ tylko co do nieznaczącej części swego żądania. Na zasądzone koszty złożyła się opłata od pozwu w wysokości 73.828 zł, zwrot opłaty skarbowej od pełnomocnictwa

– 17 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika powoda uwzględnione w wysokości podwójnej stawki minimalnej (14.400 zł) na podstawie § 21 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. oraz § 6 pkt 7 w zw z § 2 pkt 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. uznając, że podwyższenie stawki uzasadnione jest czasem trwania postępowania, stopniem skomplikowania sprawy i nakładem pracy pełnomocników powoda.

Na oryginale właściwy podpis.